NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 13. marca 2008 [1]

I — Úvod

1. Rozhodnutím zo 16. júna 2006 Audiencia Provincial de Madrid (Španielsko) položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu článku 85 ods. 1 Zmluvy (teraz článok 81 ods. 1 ES) a nariadenia Komisie (EHS) č. 1984/83 z 22. júna 1983 o uplatňovaní článku 85 ods. 3 Zmluvy na kategórie dohôd o výhradnom nákupe [*neoficiálny preklad*] [2].

2. Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi spoločnosťou CEPSA, Estaciones de Servicio SA (ďalej len „CEPSA“), žalobkyňou vo veci samej, a prevádzkovateľom čerpacej stanice LV Tobar e Hijos SL (ďalej len „Tobar“), žalovaným vo veci samej, vo veci obmedzenia hospodárskej súťaže vytýkaného spoločnosti CEPSA, ktoré vyplýva zo zmluvy o výhradnom nákupe uzavretej medzi účastníkmi konania.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.
2 — Ú. v. ES L 173, s. 5, — oprava — Ú. v. ES L 79, 1984, s. 38.

II — Právny rámec

3. Nariadenie č. 1984/83 vylučuje z pôsobnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy určité kategórie dohôd o výhradnom nákupe a zosúladených postupov, ktoré obvykle spĺňajú podmienky uvádzané v odseku 3 predmetného článku z dôvodu, že tieto dohody a zosúladené postupy majú vo všeobecnosti za následok zlepšenie distribúcie výrobkov.

4. Podľa článku 3 psím. d) uvedeného nariadenia táto výnimka nie je uplatniteľná, ak je dohoda uzavretá na dobu neurčitú alebo na dobu dlhšiu ako päť rokov.

5. Nariadenie č. 1984/83 vo svojich článkoch 10 až 13 obsahuje osobitné ustanovenia pre dohody čerpacích staníc.

6. Podľa článku 10 tohto nariadenia:

„V súlade s článkom 85 ods. 3 Zmluvy a za podmienok uvedených v článkoch 11 až 13

tohto nariadenia sa článok 85 ods. 1 predmetnej Zmluvy vyhlasuje za neuplatniteľný na dohody, na ktorých sa zúčastňujú iba dva podniky a v ktorých sa jeden podnik, predajca, zaväzuje voči druhému, dodávateľovi, odplatou za poskytnutie osobitných ekonomických alebo finančných výhod nakupovať s cieľom predaja na čerpacej stanici označenej v dohode určité pohonné hmoty na báze ropných výrobkov pre motorové vozidlá alebo palivá na báze ropných výrobkov pre motorové vozidlá so spaľovacím motorom, ktoré sú špecifikované v dohode, iba od dodávateľa, podniku spojeného s dodávateľom alebo od tretieho podniku, ktorému dodávateľ zveril distribúciu svojich výrobkov.“ [*neoficiálny preklad*]

7. Článok 11 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Okrem povinnosti uvedenej v článku 10 predajcovi nemožno uložiť žiadne iné obmedzenie hospodárskej súťaže než

a) povinnosť nepredávať na čerpacích staniciach označených v dohode pohonné hmoty pre motorové vozidlá alebo palivá dodávané tretími podnikmi;

b) povinnosť nepoužívať na čerpacích staniciach označených v dohode mazivá alebo podobné ropné výrobky ponúkané tretími podnikmi, ak dodávateľ alebo s ním spojený podnik predajcovi poskytli alebo financovali vybavenie na výmenu olejov alebo iné zariadenia na mazanie motorových vozidiel;

c) povinnosť robiť v interiéri a exteriéri čerpacej stanice reklamu pre výrobky dodávané tretími podnikmi iba v rozsahu zodpovedajúcom časti, akú tieto výrobky predstavujú v celkovom obrate čerpacej stanice;

d) povinnosť nechať kontrolovať zariadenia na skladovanie alebo na distribúciu ropných výrobkov, ktoré sú vlastníctvom dodávateľa alebo ktoré boli financované dodávateľom alebo s ním spojeným podnikom, iba dodávateľom alebo podnikom ním určeným.“ [*neoficiálny preklad*]

8. Článok 12 nariadenia č. 1984/83 uvádza zmluvné doložky a záväzky, ktoré bránia uplatneniu článku 10 tohto nariadenia, medzi ktorými je aj podmienka, že zmluva nemôže byť uzavretá na dobu neurčitú alebo na dobu dlhšiu ako desať rokov.

9. Článok 13 toho istého nariadenia stanovuje analogické uplatnenie jeho článku 2 ods. 1 a 3, článku 3 písm. a) a b) a článkov 4 a 5 na dohody s čerpacími stanicami.

10. Odôvodnenie č. 13 tohto nariadenia stanovuje:

„… tieto dohody sú vo všeobecnosti charakteristické skutočnosťou, že na jednej strane dodávateľ poskytuje predajcovi obzvlášť významné ekonomické a finančné výhody tým, že mu poskytuje nenávratné peňažné sumy, priznáva alebo obstaráva pôžičky za výhodných podmienok, prepožičiava pozemok alebo priestory na… prevádzkovanie čerpacej stanice, poskytuje technické zariadenia alebo iné vybavenie, alebo uskutočňuje iné investície v prospech predajcu a na druhej strane predajca sa voči dodávateľovi zmluvne zaväzuje na dlhodobý výhradný nákup vo všeobecnosti spojený s dlhodobým zákazom konkurencie“. [*neoficiálny preklad*]

11. Nariadenie č. 1984/83 bolo zrušené nariadením Komisie (ES) č. 2790/1999 z 22. decembra 1999 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov [3], ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2000.

12. Článok 4 písm. a) nariadenia č. 2790/1999 stanovuje, že výnimka zo zákazu stanoveného v článku 81 ods. 1 ES neplatí pre vertikálne dohody, ktoré priamo alebo nepriamo, samostatne alebo v kombinácii s inými faktormi pod kontrolou strán, majú za cieľ „obmedzenie spôsobilosti kupujúceho určiť svoje predajné ceny, bez dopadu na možnosť dodávateľa uložiť maximálnu cenu predaja alebo odporučiť predajnú cenu, za predpokladu, že nepredstavujú pevnú alebo minimálnu predajnú cenu ako výsledok tlaku alebo podnetov ponúkaných ktoroukoľvek zo strán“.

13. Podľa článku 5 uvedeného nariadenia sa výnimka stanovená v článku 2 neuplatňuje na žiadny priamy alebo nepriamy záväzok nekonkurovania uzavretý na dobu neurčitú alebo dlhšiu ako päť rokov. Záväzok nekonkurovania, ktorý je mlčky obnoviteľný po období piatich rokov, sa považuje za uzavretý na dobu neurčitú.

14. V súlade s článkom 12 nariadenia č. 2790/1999 zákaz stanovený v článku 81 ods. 1 ES sa počas obdobia od 1. júna 2000 do 31. decembra 2001 nevzťahuje na dohody, ktoré nadobudli účinnosť pred 31. májom 2000, ktoré nespĺňajú podmienky pre udelenie výnimky stanovené týmto nariadením, ale ktoré spĺňajú podmienky stanovené okrem iného nariadením č. 1984/83.

3 — Ú. v. ES L 336, s. 21; Mim. vyd. 08/001, s. 364.

III — Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15. Účastníci konania vo veci samej 7. februára 1996 uzavreli „zmluvu, ktorá priznáva právo používať označenie a vyobrazenie, právo na technickú a obchodnú podporu a právo na zásobovanie v režime prevádzkovateľ komisionár čerpacej stanice“.

16. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že pre zmluvný vzťah medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľom Tobar sú v podstate charakteristické tri typy doložiek, a to po prvé doložka o výhradnom nákupe, tiež označovaná vnútroštátnym súdom ako „doložka o nekonkurovaní“ [4], po druhé doložky o rozdelení nákladov a nebezpečenstiev a po tretie doložky týkajúce sa úhrady za pohonné hmoty a palivá.

17. Pokiaľ ide o doložku o výhradnom nákupe alebo nekonkurovaní, Tobar sa zaviazal nakupovať palivá, vrátane pohonných hmôt, ako aj mazivá a iné súvisiace výrobky výlučne od spoločnosti CEPSA s cieľom ich ďalšieho predaja na čerpacej stanici za stanovené maloobchodné ceny a pri dodržaní podmienok a techník predaja a prevádzky stanovených týmto dodávateľom. Tento záväzok bol prijatý na obdobie desať rokov s možnosťou predĺženia na ďalšie obdobia piatich rokov na základe výslovnej písomnej dohody uzavretej aspoň šesť mesiacov vopred. Tobar má takisto zakázané vykonávať predaj a propagáciu konkurenčných výrobkov alebo sa na týchto činnostiach zúčastňovať a to tak na čerpacej stanici, ako aj v jej okolí.

18. Pokiaľ ide o doložky o rozdelení nákladov a nebezpečenstiev, Tobar je v prvom rade povinný znášať nebezpečenstvo škody na výrobkoch od okamihu, keď boli dodané dodávateľom v cisternách a uchovávať ich za takých podmienok, aby sa predišlo ich úbytku alebo zhoršeniu. V druhom rade Tobar zodpovedá voči dodávateľom aj tretím osobám za úbytok, znečistenie alebo zmiešanie, ktoré môže poškodiť tieto výrobky, ako aj za škodu, ktorá môže byť týmito výrobkami spôsobená [5]. V treťom rade, aj keď Tobar neznáša nebezpečenstvo nezaplatených dlhov vyplývajúcich z používania kreditnej karty CEPSA CARD, zodpovedá však za zákazníkov, ktorí prostredníctvom neho pristúpili k používaniu tejto karty alebo ktorým priamo poskytol úver. Tobar sa takisto zúčastňuje na financovaní malej časti nákladov súvisiacich z používaním karty stáleho zákazníka CEPSA. Naproti tomu, CEPSA znáša náklady na dopravu výrobkov, ako aj náklady na inštaláciu a údržbu vyobrazenia svojej ochrannej známky na čerpacej stanici. Okrem toho CEPSA tiež poskytne prevádzkovateľovi čerpacej stanice Tobar cisterny a čerpadlá pohonných hmôt, ktoré

4 — Keďže vnútroštátny súd nerozlišuje medzi týmito dvoma výrazmi, možno to chápať s ohľadom na okolnosti tak, že na rozdiel od zmlúv o výhradnom nákupe iných výrobkov, akými je pivo, zmluva o výhradnom nákupe palív a pohonných hmôt je zo striktne vecného pohľadu charakterizovaná predajom jedinej ochrannej známky na určenej čerpacej stanici (monomarkizmus). Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 7. decembra 2000, Neste, C-214/99, Zb. s. I-11121, bod 31.

5 — Vrátane rizika strát v dôsledku okolností *vis maior*, ako aj rozdielu v objeme medzi dodaným výrobkom a predaným výrobkom, z dôvodu rozdielu v teplote pohonných hmôt a z iných dôvodov.

tento môže používať výlučne na predaj výrobkov, ktoré dodala CEPSA a ktoré jej musí vrátiť, ak ich prestane používať dovoleným spôsobom. Čerpacia stanica je však povinná zriadiť v prospech spoločnosti CEPSA záruku na prvé požiadanie do výšky hodnoty technických zariadení.

19. Pokiaľ ide o doložky týkajúce sa úhrady za pohonné hmoty a palivá, Tobar je povinný uhradiť cenu pohonných hmôt a palív do deviatich dní odo dňa ich dodávky na čerpaciu stanicu, ako aj zriadiť a pri prvej dodávke predložiť bankovú záruku vo výške rovnajúcej sa dodávke za pätnásť dní. V prípade nezaplatenia môže CEPSA vykonať záruku s tým dôsledkom, že prevádzkovateľ čerpacej stanice bude povinný zaplatiť za dodávky vopred. Tobar dostáva ako odmenu trhové provízie, ktoré platia pre každú čerpaciu stanicu. Východisková suma je stanovená v zmluve, ktorá stanovuje, že provízie nebudú nižšie ako priemerné provízie, ktoré čerpacím staniciam platia iné subjekty s významným postavením na trhu, v dobrej viere za tie isté výrobky v tej istej geografickej oblasti. Úhrada spoločnosti CEPSA, stanovená podľa počtu litrov dodaných čerpacej stanici, sa vykonáva tak, že sa od maloobchodnej ceny pri prvej dodávke stanovenej spoločnosťou CEPSA vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) odpočíta suma provízie pre prevádzkovateľa čerpacej stanice, vrátane DPH.

20. V novembri 2001 CEPSA poslala prevádzkovateľovi čerpacích staníc Tobar list, v ktorom mu „od tohto dňa“ udelila povolenie znížiť predajnú cenu bez toho, aby sa znížili príjmy spoločnosti CEPSA.

21. V roku 2003 po zaslaní viacerých listov spoločnosti CEPSA prestal prevádzkovateľ čerpacej stanice odoberať výrobky od tohto dodávateľa a zakryl jeho logo na zariadeniach čerpacej stanice.

22. V roku 2004 podal Tobar proti spoločnosti CEPSA žalobu, ktorá smerovala k zrušeniu zmluvy z dôvodu nezlučiteľnosti tejto zmluvy s článkom 85 Zmluvy a neexistencie alebo protiprávnosti jej predmetu, keďže stanovenie ceny bolo ponechané výlučne na voľnú úvahu spoločnosti CEPSA. Tobar takisto žiadal priznanie odškodnenia.

23. CEPSA žalobu napadla a podala vzájomnú žalobu, ktorou sa domáhala, aby bola zmluva vykonávaná alebo zrušená, ak sa je výkon ukáže nemožným, a v obidvoch prípadoch žiadala náhradu škody.

24. Dňa 29. júla 2005 Juzgado de Primera Instancia de Madrid zrušil spornú zmluvu z dôvodu jej nezlučiteľnosti s článkom 85 ods. 1 Zmluvy, ako aj s nariadeniami č. 1984/83 a č. 2790/1999.

CEPSA podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

25. Vzhľadom na nevyhnutnosť výkladu článku 85 Zmluvy a nariadenia č. 1984/83 na účely rozhodnutia o žalobe o neplatnosť zmluvy Audiencia Provincial de Madrid rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. V prvom rade

a) má sa článok [85] ods. 1 [Zmluvy] vykladať v tom zmysle, že zmluva o zásobovaní, ktorou sa priznáva právo používať označenie dodávateľa, uzavretá v roku 1996 medzi podnikom, ktorý je dodávateľom ropných výrobkov a podnikom prevádzkujúcim čerpaciu stanicu, ktorý sa touto zmluvou zaväzuje počas určeného obdobia predávať výhradne pohonné hmoty a palivá dodávateľa a nepredávať výrobky dodané inými dodávateľmi, patrí do pôsobnosti tohto ustanovenia vzhľadom na to, že vyššie uvedená povinnosť zahŕňa dohodu o nekonkurovaní, hoci uvedenú zmluvu možno z dôvodu jej hospodárskeho významu považovať za zmluvu o obchodnom zastúpení?

b) v prípade, že táto zmluva patrí do pôsobnosti uvedeného ustanovenia, môže sa na ňu vzťahovať výnimka zo zákazu, ak spĺňa podmienky stanovené nariadením č. 1984/83, predovšetkým požiadavky týkajúce sa doby trvania?

c) ak by to tak bolo, vyžadujú články 10 a 12 už citovaného nariadenia, ktoré umožňujú, aby bol záväzok o nekonkurovaní uzavretý na obdobie dlhšie ako päť rokov, ako protihodnotu za poskytnutie ekonomických a finančných výhod, aby tieto ekonomické a finančné výhody boli značné, alebo stačí, že nie sú zanedbateľné? Možno tieto ustanovenia vykladať v tom zmysle, že dané výhody sa považujú za poskytnuté v prípade zmlúv o dodávkach priznávajúcich právo používať označenie dodávateľa, v ktorých dodávateľ hradí náklady na inštaláciu a údržbu vyobrazenia svojej ochrannej známky na čerpacej stanici a poskytne cisterny a benzínové čerpadlá, ktoré prevádzkovateľ čerpacej stanice nemôže bez písomného povolenia dodávateľa využívať na predaj výrobkov, ktoré nie sú dodané týmto dodávateľom a musí ich vrátiť, keď sa skončí ich povolené užívanie, pričom hodnota týchto zariadení je krytá bankovou zárukou na prvé požiadanie, ktorú prevádzkovateľ čerpacej stanice dal vystaviť v prospech dodávateľa?

d) ak by uvedená výnimka nebola uplatniteľná, vzťahuje sa absolútna neplatnosť podľa článku [85] ods. 2 [Zmluvy] na zmluvu ako celok?

2. V druhom rade

a) má sa článok [85] ods. 1 [Zmluvy] vykladať v tom zmysle, že zmluva o zásobovaní, ktorou sa priznáva právo používať označenie dodávateľa, ako je tá v prejednávanej veci, v rozsahu, v akom stanovuje, že podnik vlastniaci čerpaciu stanicu musí predávať len pohonné hmoty a palivá výhradného dodávateľa za maloobchodné ceny, ktoré určí tento dodávateľ, v podstate porušuje zákaz obmedzovania hospodárskej súťaže z dôvodu, že predajná cena je stanovená v zmluve, vzhľadom na hospodársky význam tejto zmluvy a najmä na skutočnosť, že prevádzkovateľ čerpacej stanice podstupuje riziká a prispieva na náklady spojené s dodaním výrobkov, ktoré sú predmetom zmluvy, alebo s propagáciou ich predaja, a to vzhľadom na tieto skutočnosti:

— prevádzkovateľ čerpacej stanice sa zaväzuje predávať výhradne mazivá a podobné výrobky určené pre motory motorových vozidiel, ako aj pohonné hmoty a palivá dodané dodávateľom, v súlade s maloobchodnými cenami a podmienkami a technikami predaja a prevádzky, ktoré určí tento dodávateľ na obdobie desať rokov, s možnosťou postupného predĺženia na päťročné obdobia na základe výslovnej písomnej dohody uzavretej najmenej šesť mesiacov vopred,

— na prevádzkovateľa čerpacej stanice prechádza nebezpečenstvo škody na pohonných hmotách a palivách odo dňa, keď mu ich dodávateľ odovzdá v skladovacích cisternách, vrátane nebezpečenstva úbytku objemu. Od momentu prevzatia výrobkov je tento prevádzkovateľ povinný uchovávať ich v takých podmienkach, aby sa predišlo ich úbytku alebo znehodnoteniu, a zodpovedá dodávateľovi aj tretím osobám za úbytok, znečistenie alebo zmiešanie uvedených výrobkov a za škodu, ktorá môže byť spôsobená týmito výrobkami,

— prevádzkovateľ čerpacej stanice je povinný dodávateľovi zaplatiť za pohonné hmoty a palivá do deviatich dní od ich dodania čerpacej stanici, pričom musí vystaviť a v deň prvej dodávky predložiť bankovú záruku na sumu zodpovedajúcu celkovej dodávke za 15 dní. V prípade nezaplatenia môže dodávateľ uplatniť nároky z bankovej záruky

poskytnutej prevádzkovateľom čerpacej stanice a okrem toho musí uvedený prevádzkovateľ zaplatiť za dodávky pred ich odovzdaním čerpacej stanici. Platby prevádzkovateľa čerpacej stanice dodávateľovi sa uskutočňujú tak, že od maloobchodnej ceny určenej distribučnou spoločnosťou, vrátane DPH, sa odpočítava ‚provízia' prevádzkovateľa spolu so zodpovedajúcou DPH. Dodané pohonné hmoty sa obvykle predajú za oveľa kratší čas ako deväť dní od ich odovzdania, ktoré sú stanovené ako lehota pre platbu žalovanému zo strany žalobkyne. Dodávateľská spoločnosť od prevádzkovateľa čerpacej stanice mesačne vyúčtuje platbu alebo mu vráti preplatok v závislosti od zvýšenia alebo zníženia cien stanovených pre dodané pohonné hmoty. Náklady na prepravu výrobkov znáša dodávateľ,

— prevádzkovateľ čerpacej stanice sa zaručuje a je zodpovedný za zákazníkov, ktorí sa prostredníctvom neho stali používateľmi kreditnej karty vytvorenej a spravovanej zoskupením spoločností, do ktorého patrí dodávateľ,... dostáva zaplatené za predaj uskutočnený prostredníctvom tejto karty v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa predaj uskutočnil,... hradí určitú malú časť nákladov spojených s používaním karty stáleho zákazníka dodávateľa ropných výrobkov a... znáša nebezpečenstvo nezaplatenia zo strany zákazníkov, ktorým priamo poskytol úver,

— dodávateľ ropných výrobkov znáša náklady na inštaláciu a údržbu, spojené s vyobrazením svojej ochrannej známky na čerpacej stanici,... a takisto poskytne prevádzkovateľovi čerpacej stanice cisterny a benzínové čerpadlá, ktoré tento nemôže bez písomného súhlasu dodávateľa využívať na predaj výrobkov, ktoré nepochádzajú od uvedeného dodávateľa, pričom hodnota tohto zariadenia presne zodpovedá výške bankovej záruky na prvé požiadanie, ktorú dal prevádzkovateľ čerpacej stanice vystaviť v prospech dodávateľa.

b) ak by to tak bolo, má sa nariadenie č. 1984/83 a najmä jeho články 10 a 13 vykladať v tom zmysle, že sa ich pôsobnosť vzťahuje aj na zmluvu tejto povahy takže zákaz stanovený v článku [85] ods. 1 [Zmluvy] sa neuplatní, ak zmluva spĺňa podmienky pre uplatnenie výnimky, vyžadované týmito ustanoveniami?

c) je v tomto prípade potrebné vykladať článok 11 uvedeného nariadenia, keďže v zmluve, o ktorú ide vo veci samej, je stanovené viac ako jedno

obmedzenie hospodárskej súťaže v rozsahu, v akom okrem doložky o výhradnom zásobovaní, ktorá určuje neexistenciu konkurencie, iná zmluvná doložka uvádza, že predajná cena je stanovená dodávateľom? Možno na základe povolenia, ktoré [dodávateľ] udelil [prevádzkovateľovi] čerpacej stanice v novembri 2001 a ktoré [prevádzkovateľovi] umožňuje znížiť predajnú cenu bez toho, aby sa znížili príjmy [daného dodávateľa], považovať zmluvu za platnú?“

IV — Konanie pred Súdnym dvorom

26. CEPSA, Tobar, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev predložili v súlade s článkom 23 Štatútu Súdneho dvora písomné pripomienky. Ich prednesy boli takisto vypočuté na pojednávaní, ktoré sa konalo 7. júna 2007.

V — Analýza

27. Vnútroštátny súd predkladá dve otázky, ktoré zdanlivo nastoľujú protikladné situácie. Prvá otázka, ktorá sa delí na štyri časti [písm. a) až d)], je vznesená v prípade, že zmluvný vzťah dotknutý vo veci samej možno kvalifikovať ako vzťah obchodného zastúpenia medzi zastúpeným a jeho sprostredkovateľom [6]. Druhá otázka, ktorá sa delí na tri časti [písm. a) až c)], je položená v prípade, že tento zmluvný vzťah sa má považovať za vzťah medzi dvoma samostatnými podnikmi a v podstate spočíva v podaní výkladu článku 85 Zmluvy a nariadenia č. 1984/83 s ohľadom na skutkový stav vo veci samej [7].

28. Hoci by bolo možné postupne odpovedať na obidve otázky a ich časti, navrhujem iný postup, ktorý spočíva v ich skúmaní podľa nimi nastolených tém. Ide teda, po prvé, o analýzu problému kvalifikácie takej zmluvy, ako je zmluva dotknutá vo veci samej, ako „dohody medzi podnikmi“ v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy [prvá otázka písm. a) a druhá otázka písm. a)], po druhé, o posúdenie, podľa dvoch prípadov uvádzaných vnútroštátnym súdom, či sa uplatní skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83 (a neskôr nariadením č. 2790/1999) [prvá otázka písm. b) a c) a druhá otázka písm. b) a c)] a, po tretie, o skúmanie, v prípade, že sa neuplatní skupinová výnimka, dôsledkov

6 — Pozri okrem znenia prvej otázky písm. a) prvú vetu bodu návrhu na začatie prejudiciálneho konania s názvom „po siedme“ (s. 13 pôvodného znenia).

7 — V tejto súvislosti poukazujem na to, že aj keď obe otázky položené vnútroštátnym súdom odkazujú výlučne na ustanovenia nariadenia č. 1984/83, odôvodnenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania odkazuje aj na ustanovenia nariadenia č. 2790/1999, ktoré sa tiež zdá relevantné s ohľadom na skutkový stav vo veci samej.

prípadnej neplatnosti zmluvy [prvá otázka písm. d)].

A — *O kvalifikácii zmluvy, akou je zmluva dotknutá vo veci samej, ako „dohody medzi podnikmi" v zmysle článku 85 ods.1 Zmluvy [prvá otázka písm. a) a druhá otázka písm. a)]*

29. Svojou prvou otázkou písm. a) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, ak by bolo opodstatnené sa domnievať, že sporná zmluva je *skutočná zmluva o obchodnom zastúpení*, sa na takúto zmluvu vzťahuje článok 85 ods. 1 Zmluvy vzhľadom na doložku o výhradnom zásobovaní alebo nekonkurovaní, ktoré je pre túto zmluvu charakteristické. Svojou druhou otázkou písm. a) sa vnútroštátny súd pýta, či sa na takú zmluvu, ako je zmluva dotknutá vo veci samej, vzťahuje článok 85 ods. 1 Zmluvy najmä vzhľadom na skutočnosť, že predajná cena je stanovená dodávateľom.

30. Súdny dvor už vo veci Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio rozhodol, že vertikálne dohody, akými sú dohody medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľmi čerpacích staníc, patria do pôsobnosti článku 85 Zmluvy iba vtedy, ak je prevádzkovateľ považovaný za nezávislý podnikateľský subjekt a v dôsledku toho existuje dohoda medzi dvoma podnikmi.[8] Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pojem podnik v zmysle súťažného práva Spoločenstva zahŕňa každý podnik, ktorý vykonáva hospodársku činnosť nezávisle od právneho postavenia a spôsobu financovania tohto subjektu. Okrem toho hospodárska činnosť je každá činnosť, ktorá spočíva v ponúkaní tovarov alebo služieb na danom trhu[9].

31. V tejto súvislosti je potrebné spresniť, ako podotkli vnútroštátny súd a Komisia, že obchodný zástupcovia v zásade pôsobia na dvoch odlišných trhoch, a to na jednej strane na predchádzajúcom trhu, na ktorom obchodný zástupca ponúka svoje sprostredkovateľské služby potenciálnym zastúpeným, a na druhej strane na nadväzujúcom trhu, na ktorom tento zástupca ponúka svojim potenciálnym zákazníkom tovary alebo služby zastúpeného[10].

32. Na prvom trhu sú obchodní zástupcovia vo všeobecnosti nezávislé podnikateľské subjekty, a preto sú podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy. Z tohto dôvodu sa budú doložky zmluvy o obchodnom zastúpení, na základe ktorých zastúpený zakazuje zástupcovi konať na účet konkurenčných

8 — Rozsudok zo 14. decembra 2006, C-217/05, Zb. s. I-11987, bod 39.

9 — Pozri najmä rozsudok z 11. júla 2006, FENIN/Komisia, C-205/03 P, Zb. s. I-6295, bod 25.

10 — Pozri tiež v tomto zmysle bod 43 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott v už citovanej veci Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio.

podnikov (doložky o nekonkurovaní), posudzovať z hľadiska článku 85 Zmluvy [11].

33. Naproti tomu na druhom trhu, teda na trhu predaja tovarov alebo služieb zastúpeného potenciálnym zákazníkom, obchodný zástupca napriek svojej právnej subjektivite odlišnej od zastúpeného stráca postavenie nezávislého podnikateľského subjektu, keďže neznáša žiadne finančné ani obchodné riziká, pokiaľ ide o túto hospodársku činnosť, a to bráni v samostatnom určovaní jeho správania na trhu, pretože je úplne závislý od svojho zastúpeného. V takomto prípade sa zákaz stanovený v článku 85 ods. 1 Zmluvy v zásade nevzťahuje na vzťahy medzi obchodným zástupcom a jeho zastúpeným [12]. Tento zástupca sa teda bude považovať za pomocný subjekt začlenený do podniku zastúpeného.

34. Súdny dvor opísal dichotómiu založenú na rôznych trhoch, na ktorých pôsobí zástupca, v už citovanom rozsudku Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, vo vzťahu k dohodám uzavretým medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľmi čerpacích staníc, čo má určitý význam pre prejednávanú vec [13].

35. Po spresnení kritérií umožňujúcich posúdiť skutočné rozdelenie finančných a obchodných rizík medzi prevádzkovateľmi čerpacích staníc a dodávateľom palív a pohonných hmôt tak, ako bolo vykonané v dohodách, o ktoré ide v prejednávanej veci s cieľom určiť, či je článok 85 Zmluvy uplatniteľný — otázka, ktorú neskôr v týchto návrhoch podrobnejšie preskúmam — Súdny dvor spresnil, že článok 85 Zmluvy nemožno uplatniť nielen vtedy, ak prevádzkovateľ neznáša žiadne finančné a obchodné riziká, ale ani vtedy, ak znáša len zanedbateľnú časť týchto rizík [14].

36. Súdny dvor však dodal, že v tomto prípade „pod tento článok nepatria iba povinnosti uložené [prevádzkovateľovi] v rámci *predaja tovarov tretím osobám na účet zastúpeného*. V konečnom dôsledku, ako to uvádza Komisia, zmluva o obchodnom zastúpení môže obsahovať ustanovenia týkajúce sa vzťahov medzi zástupcom a zastúpeným, na ktoré sa uplatňuje predmetný článok, akými sú *doložka výhradného zásobovania a doložka nekonkurovania*. V tejto súvislosti je potrebné sa domnievať, že v *rámci takýchto vzťahov* sú zástupcovia v zásade nezávislé podnikateľské subjekty a že predmetné

11 — Tamže, bod 44. Pozri tiež bod 19 oznámenia Komisie s názvom „Pokyny pre používanie vertikálnych obmedzení“ [usmernenia o vertikálnych obmedzeniach — *neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 291, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 390, ďalej len „usmernenia“).

12 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, body 43 a 44.

13 — Zo skutkového hľadiska podotýkam, že vnútroštátny súd spresňuje, že doložky spornej zmluvy sa zdajú byť totožné s doložkami dohôd, ktoré viedli k návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, ktoré sa podľa bodu 9 rozsudku v tejto veci dotýkali 95 % čerpacích staníc siete CEPSA.

14 — Rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, bod 61.

doložky porušujú pravidlá hospodárskej súťaže v rozsahu, v akom so sebou prinášajú blokovanie *predmetného trhu*“ [15].

37. Dôsledkom tohto spresnenia je to, že ak obchodný zástupca znáša na trhu predaja tovarov tretím osobám len úplne zanedbateľné finančné a obchodné riziko, z pôsobnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy sa nevymyká celý zmluvný vzťah medzi obchodným zástupcom a jeho zastúpeným, ale len časť tohto vzťahu, ktorá spočíva na zmluvných doložkách týkajúcich sa tohto trhu.

38. Na takéto doložky sa bude článok 85 ods. 1 Zmluvy vzťahovať len vtedy, ak by obchodný zástupca aspoň čiastočne prevzal nezanedbateľnú časť finančných a obchodných rizík vzťahujúcich sa na predaj tovarov (a/alebo služieb) tretím osobám na účet zastúpeného.

39. Naproti tomu, doložka o nekonkurovaní medzi obchodným zástupcom a jeho zastúpeným, *ktorá sa vzťahuje na trh sprostredkovateľských služieb,* naďalej spadá do pôsobnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy, *nezávisle* od finančných a obchodných rizík, ktoré prípadne znáša obchodný zástupca na *trhu predaja tovarov tretím osobám na účet zastúpeného.* Tento prístup odôvodňuje skutočnosť, že takáto doložka, ktorá sa dotýka hospodárskej súťaže medzi ochrannými známkami, nie je súčasťou zmluvy o obchodnom zastúpení.

40. Celá zmluva o obchodnom zastúpení spadá do pôsobnosti článku 85 Zmluvy, ak okrem takej doložky o nekonkurovaní, aká je uvedená v bode 17 týchto návrhov, obsahuje doložky, na základe ktorých zástupca znáša prinajmenšom nezanedbateľnú časť finančných a obchodných rizík súvisiacich s predajom tovarov tretím osobám na účet zastúpeného. Za týchto podmienok už nebude zmluvný vzťah skutočným vzťahom obchodného zastúpenia.

41. V tejto súvislosti sa svojou druhou otázkou písm. a) vnútroštátny súd pýta, či vzhľadom na tieto charakteristické črty zmluvného vzťahu medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľom čerpacích staníc Tobar, vymenované v tejto otázke, sa má článok 85 ods. 1 Zmluvy vykladať v tom zmysle, že tento typ zmluvy mu odporuje najmä preto, že predajná cena je stanovená dodávateľom.

42. Aj keď CEPSA silne spochybňuje opísanie a posúdenie zmluvného vzťahu, ktorý ju viaže k prevádzkovateľovi Tobar tak,

15 — Bod 62 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

ako boli vykonané vnútroštátnym súdom v jeho druhej otázke písm. a), z ustálenej judikatúry vyplýva, že v rámci konania podľa článku 234 ES, ktoré je založené na jednoznačnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, patrí akékoľvek posúdenie predmetného skutkového stavu do právomoci vnútroštátneho súdu, ktorý bude zodpovedný za súdne rozhodnutie, ktoré sa má vydať [16]. Obdobne do právomoci vnútroštátneho súdu s vylúčením Súdneho dvora patrí úloha uplatňovať na osobitné situácie pravidlá Spoločenstva, ktorých výklad podal Súdny dvor [17].

43. Súdny dvor má však v rámci rozdelenia právomocí medzi súdy Spoločenstva a vnútroštátne súdy zohľadniť právny a skutkový rámec, do ktorého patria prejudiciálne otázky tak, ako ho definovalo rozhodnutie vnútroštátneho súdu [18], a na účely poskytnutia potrebnej odpovede vnútroštátnemu súdu spresniť kritériá umožňujúce posúdiť skutočné rozdelenie finančných a obchodných rizík medzi prevádzkovateľmi čerpacích staníc a dodávateľmi pohonných hmôt tak, ako je vykonané v zmluve dotknutej veci samej [19].

44. Keďže takéto kritériá boli stanovené Súdnym dvorom v už citovanom rozsudku Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, je vzhľadom na ich význam pre prejednávanú vec vhodné pripomenúť ich v ďalšom texte.

45. Podľa tohto rozsudku musí vnútroštátny súd brať do úvahy na jednej strane riziká spojené s predajom tovarov ako financovanie skladových zásob pohonných hmôt a na druhej strane riziká spojené so špecifickými investíciami na trhu, a to tými, ktoré sú potrebné na to, aby prevádzkovateľ čerpacej stanice mohol dohodnúť alebo uzavrieť zmluvy s tretími osobami [20].

46. Pokiaľ ide o prvú kategóriu rizík, z už citovaného rozsudku Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio vyplýva, že prevádzkovateľ úplne alebo čiastočne preberá tieto riziká, keď sa stáva vlastníkom tovarov, ktoré prevzal od dodávateľa, pred ich neskorším predajom tretím osobám, ak priamo alebo nepriamo znáša náklady spojené s distribúciou tovarov, najmä dopravné náklady, ak udržiava skladové zásoby na svoje vlastné náklady a/alebo ak preberá zodpovednosť za prípadné škody spôsobené na tovaroch, ako je ich úbytok alebo znehodnotenie, ako aj za škodu spôsobenú tovarmi predávanými tretím osobám, nezávisle od zodpovednosti zástupcu za zavinenie [21]. Je tiež potrebné posúdiť finančné riziko spojeného s tovarmi, najmä pokiaľ ide o platenie za pohonné hmoty v prípadoch, ak by prevádzkovateľ nenašiel kupujúceho, alebo v prípade odloženej platby v dôsledku

16 — Pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 18. decembra 2007, Laval un Partneri, C-341/05, Zb. s. I-11767, bod 45 a citovaná judikatúra.

17 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, bod 49 a citovaná judikatúra.

18 — Rozsudok Laval un Partneri, už citovaný, bod 47 a citovaná judikatúra.

19 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, bod 50.

20 — Tamže, bod 51.

21 — Tamže, body 52 až 55.

použitia kreditnej karty, podľa režimu uplatniteľného na platby za pohonné hmoty [22].

47. Pokiaľ ide o riziká spojené so špecifickými investíciami na trhu, tieto riziká podľa Súdneho dvora prechádzajú na prevádzkovateľa, ak tento vykonáva špecifické investície spojené s predajom tovarov, ako sú investície do nebytových priestorov alebo do zariadení typu nádrže na pohonné hmoty, alebo ak sa zaväzuje investovať do podpory predaja [23].

48. Ako som už pripomenul, na to, aby sa mohol uplatňovať článok 85 ods. 1 Zmluvy, nie je nevyhnutné, aby prevádzkovateľ prevzal všetky vyššie uvedené riziká, ktorých výpočet nie je vyčerpávajúci, pokiaľ preberá ich nezanedbateľnú časť. Len v prípade, že na jednej strane prevádzkovateľ neznáša žiadne z rizík vyplývajúcich zo zmlúv dohodnutých alebo uzavretých na účet zastúpeného, alebo na druhej strane, ako to vysvetlil už citovaný rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, preberá len zanedbateľnú časť rizík, možno zmluvný vzťah medzi týmto obchodným zástupcom a zastúpeným vzťahujúci sa na predaj tovarov tretím osobám, považovať za vzťah, ktorý nespadá pod pojem „dohody medzi podnikmi“ zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy [24]. Z ekonomického hľadiska totiž nie je nijaký rozdiel medzi situáciou obchodného zástupcu, ktorý neznáša žiadne riziko spojené s činnosťami uskutočnenými jeho prostredníctvom, a situáciou obchodného zástupcu, ktorý znáša len jeho zanedbateľnú časť [25].

49. V prejednávanej veci a pokiaľ ide o riziká spojené s predajom tovarov, vnútroštátny súd spresňuje, po prvé, že prevádzkovateľ čerpacej stanice preberá „riziko“ škody na výrobkoch od okamihu, keď boli dodané dodávateľom do cisterny na čerpacej stanici, po druhé, že zodpovedá za prípadné škody spôsobené na výrobkoch, ako aj za každú škodu spôsobenú týmito výrobkami, po tretie, že prevádzkovateľ je povinný zaplatiť spoločnosti CEPSA za predané palivá do deviatich dní, ktoré nasledujú po dni dodávky, nezávisle od ich predaja tretím osobám, pričom v prípade nezaplatenia je prevádzkovateľ povinný zaplatiť cenu pred dodávkou výrobkov a dodávateľ je oprávnený uplatniť si bankovú záruku rovnajúcu sa pätnástim dňom dodávky vopred poskytnutú prevádzkovateľom, po štvrté, že preberá objemové riziko (alebo riziko objemového rozdielu) spôsobené zmenami teploty palív, takže je povinný zaplatiť za množstvá, ktoré CEPSA dodala, aj keď ich predal menšie množstvo, a po piate, za prevod palív sa medzi prevádzkovateľom a spoločnosťou CEPSA účtuje DPH.

50. Z týchto informácií vyplýva, že palivá sú predmetom prevodu vlastníctva medzi spoločnosťou CEPSA a prevádzkovateľom od ich prijatia posledným menovaným

22 — Tamže, bod 56.

23 — Tamže, bod 59.

24 — Tamže, body 43 a 61.

25 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott, už citované, bod 64.

a že prevádzkovateľ znáša riziká spojené s týmto prevodom, vrátane rizika spojeného s faktickou zodpovednosťou za výrobky.

51. Okrem toho objemové riziko, ktoré znáša prevádzkovateľ, môže byť spojené, ako to Komisia správne tvrdila, s rizikom úbytku zásob [26].

52. Ďalej, podľa vysvetlení poskytnutých v rozhodnutí vnútroštátneho súdu sa zdá, že prevádzkovateľ ručí a preberá zodpovednosť za neuhradené dlhy zákazníkov, ktorí prostredníctvom neho pristúpili do systému kreditnej karty zriadenej a spravovanej spoločnosťou CEPSA, pričom tieto dlhy môžu narásť do nezanedbateľných výšok, vnútroštátny súd spomína príklad dlhu vo výške 30 000 eur.

53. Aj keď vnútroštátny súd spresňuje, že CEPSA preberá riziká spojené s dopravou tovarov, skutočnosti, ktoré boli uvedené, hoci musia byť konkrétne posúdené vnútroštátnym súdom, podľa môjho názoru naznačujú, že Tobar znáša nezanedbateľné riziká spojené s predajom ropných výrobkov, ktoré sú predmetom zmluvy dotknutej vo veci samej.

54. Pokiaľ ide o rozdelenie rizík vzťahujúcich sa na špecifické investície na trhu, je potrebné pripomenúť, že vnútroštátny súd neposkytuje dostatočné informácie o tejto otázke. Spresňuje síce, že CEPSA hradí náklady na inštaláciu a údržbu vyobrazenia svojej ochrannej známky na čerpacej stanici a dáva prevádzkovateľovi k dispozícii cisterny a čerpadlá pohonných hmôt. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania takisto vyplýva, že Tobar je vlastníkom čerpacej stanice a tento prevádzkovateľ je povinný poskytnúť bankovú záruku do výšky zodpovedajúcej hodnote zariadení, ktoré poskytla CEPSA, čo vedie k domnienke, ako uviedla aj Komisia, že prevádzkovateľ znáša nezanedbateľné náklady a musí využiť finančný trh, ako keby sa musel zariaďovať sám. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa však vôbec, ani len približne, nezmieňuje o nákladoch, ktoré zmluvné strany znášajú, a príjmoch, ktoré dosahujú, ani o prípadnom využití zariadení alebo ich amortizácie, keď zmluvný vzťah skončí. Úlohou vnútroštátneho súdu je vzhľadom na tieto skutočnosti posúdiť povahu investícií uskutočnených účastníkmi konania, ktoré sú spojené s predajom dotknutých tovarov.

55. V prípade, že zo skúmania, ktoré je povinný vykonať vnútroštátny súd, vyplynie, že prevádzkovateľ čerpacej stanice preberá nezanedbateľnú časť obchodných a finančných rizík spojených s činnosťami, ktoré uskutočňuje na účet dodávateľa, tento zástupca sa bude považovať za nezávislý podnikateľský subjekt. Na výlučný zmluvný vzťah, ktorý ho viaže k dodávateľovi, sa bude teda vzťahovať pojem „dohody medzi podnikmi“ v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy. Z toho teda vyplýva, že na doložku týkajúcu sa povinnosti prevádzkovateľa predávať

26 — V tejto súvislosti pozri tiež usmernenia, bod 16.

palivá za cenu stanovenú dodávateľom, uvedenú v druhej otázke písm. a) *in fine*, sa bude takisto vzťahovať toto ustanovenie, pokiaľ sú splnené všetky podmienky uplatňovania článku 85 ods. 1 Zmluvy [27]. Ak je to tak, na túto doložku sa bude vzťahovať zákaz stanovený v článku 85 ods. 1 písm. a) Zmluvy. Následne teda vzniká otázka, či povinnosť uložená prevádzkovateľovi predávať palivá za cenu stanovenú dodávateľom môže spadať pod skupinovú výnimku stanovenú v článkoch 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 [28], teda otázka, s ktorou sa budem zaoberať v týchto návrhoch neskôr.

56. Naproti tomu v prípade, ak vnútroštátny súd dospeje k zisteniu, že prevádzkovateľ čerpacej stanice preberá len zanedbateľnú časť rizík spojených s činnosťami uskutočňovanými na účet zastúpeného, článok 85 ods. 1 Zmluvy sa nebude vzťahovať na povinnosti sprostredkovateľa vyplývajúce zo zmluvného vzťahu týkajúceho sa trhu s výrobkami predávanými tretím osobám. Preto, ako Súdny dvor už spresnil, povinnosť uložená prevádzkovateľovi predávať palivo za cenu stanovenú dodávateľom bude súčasťou spôsobilosti spoločnosti CEPSA vymedziť rozsah pôsobnosti svojich zástupcov a takisto sa na ňu nebude vzťahovať článok 85 ods. 1 Zmluvy [29].

57. Vzhľadom na tieto úvahy navrhujem odpovedať na prvú otázku písm. a) a druhú otázku písm. a) v tom zmysle, že *pokiaľ ide o trh predaja tovarov tretím osobám,* zmluvné doložky, vrátane doložky týkajúcej sa stanovenia konečnej maloobchodnej ceny, zaväzujúce dodávateľa palív a prevádzkovateľa čerpacej stanice, podľa ktorých tento posledný menovaný preberá len zanedbateľnú časť finančných a obchodných rizík spojených s predajom uvedených tovarov, nepredstavujú dohody medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy, aj keď táto zmluva obsahuje aj doložku o nekonkurovaní alebo výhradnom zásobovaní, ktorými sa prevádzkovateľ zaväzuje zásobovať sa výlučne u dodávateľa. Dohodu medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy predstavuje doložka o nekonkurovaní alebo výhradnom zásobovaní, uvedená v takej zmluve, ktorou sa prevádzkovateľ zaväzuje zásobovať výlučne u dodávateľa a ktorá sa týka *trhu so sprostredkovateľskými službami*. Obdobne predstavuje dohodu medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy aj zmluva o distribúcii uzavretá medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice, ak tento prevádzkovateľ v nezanedbateľnom pomere preberá jedno alebo viaceré finančné a obchodné riziká spojené s predajom uvedených palív tretím osobám. Na účely určenia uplatniteľnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy je úlohou vnútroštátneho súdu vo veci samej posúdiť vzhľadom na sporné zmluvné doložky skutočné rozdelenie finančných a obchodných rizík medzi prevádzkovateľom

27 — V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že na účely posúdenia, či je cieľom alebo účinkom dohody o výhradnom nákupe značné obmedzenie hospodárskej súťaže na vnútornom trhu a či je spôsobilá ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, je potrebné prihliadať na ekonomické a právne súvislosti, v ktorých sa táto dohoda nachádza a v ktorých môže spolu s ďalšími dohodami prispieť ku kumulatívnemu účinku na hospodársku súťaž. Z tohto dôvodu je vhodné preskúmať účinky, ktoré takáto zmluva vyvoláva v spojení s inými zmluvami rovnakého typu, na možnosti vnútroštátnych súťažiteľov alebo súťažiteľov pochádzajúcich z iných členských štátov vstúpiť na relevantný trh alebo na ňom zvýšiť svoj podiel (pozri najmä rozsudky z 28. februára 1991, Delimitis, C-234/89, Zb. s. I-935, body 13 až 15, a Neste, už citovaný, bod 25).

28 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, bod 63.

29 — Tamže.

čerpacej stanice a dodávateľom s prihliadnutím na riziká spojené s predajom tovarov a riziká spojené so špecifickými investíciami na trhu. V tomto kontexte a s výhradou, že podmienky uplatňovania článku 85 ods. 1 Zmluvy sú splnené, povinnosť uložená prevádzkovateľovi predávať palivá za cenu stanovenú dodávateľom sa zdá byť nezlučiteľná s článkom 85 ods. 1 písm. a) Zmluvy.

B — *O uplatniteľnosti skupinovej výnimky stanovenej nariadením č. 1984/83 (a neskôr nariadením č. 2790/1999) [prvá otázka písm. b) a c), druhá otázka písm. b) a c)]*

58. Svojou prvou otázkou písm. b) a druhou otázkou písm. b) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa na zmluvu dotknutú vo veci samej môže uplatňovať režim skupinovej výnimky zavedený nariadením č. 1984/83, ktorý sa vzťahuje na dohody o výhradnom nákupe na účely opätovného predaja, ak uvedená zmluva spĺňa podmienky stanovené týmto nariadením. Vnútroštátny súd sa osobitne zameriava na podmienky týkajúce sa maximálnej dĺžky trvania doložky o výhradnom zásobovaní (alebo nekonkurovaní), ako aj na otázku rozsahu ekonomických a finančných výhod, ktoré musia byť poskytnuté dodávateľom, aby mohla byť takáto doložka uzavretá na dobu dlhšiu ako päť rokov [prvá otázka písm. b) *in fine* a písm. c)]. Okrem toho sa pýta na vplyv zmluvnej doložky týkajúcej sa stanovenia predajnej ceny dodávateľom na uplatniteľnosť režimu skupinovej výnimky [druhá otázka písm. c)].

59. Je vhodné pripomenúť, že nariadenie č. 1984/83 stanovuje najmä uplatňovanie článku 85 ods. 3 Zmluvy na dohody o výhradnom nákupe uzavreté na účely opätovného predaja ropných výrobkov na čerpacích staniciach. Tieto pravidlá, ktoré sa odlišujú od všeobecných ustanovení platných pre dohody o výhradnom nákupe, sú obsiahnuté v článkoch 10 až 13 nariadenia č. 1984/83. Článok 10 uvedeného nariadenia oslobodzuje spod zákazu podľa článku 85 ods. 1 Zmluvy povinnosť výhradného nákupu uloženú predávajúcemu dodávateľom pohonných hmôt a palív na báze ropných výrobkov „odplatou za poskytnutie osobitných ekonomických a finančných výhod“. Článok 11 nariadenia č. 1984/83 stanovuje ďalšie obmedzenia hospodárskej súťaže, ktoré môžu byť uložené predávajúcemu, okrem obmedzenia podľa článku 10, medzi ktorými je aj „povinnosť nepredávať na čerpacích staniciach označených v dohode pohonné hmoty pre motorové vozidlá alebo palivá dodávané tretími podnikmi“. Článok 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83 uvádza, že článok 10 tohto nariadenia sa neuplatní, ak je dohoda uzavretá na dobu neurčitú alebo na dobu dlhšiu ako desať rokov.

60. Podľa môjho názoru odpoveď na otázky vyjadrené v bode 58 týchto návrhov závisí od kvalifikácie zmluvy dotknutej vo veci samej, podľa toho, či povedie k uznaniu existencie skutočného vzťahu zastúpenia medzi účastníkmi konania vo veci samej alebo

zmluvného vzťahu medzi dvoma nezávislými podnikmi (zmluva o distribúcii), čo sú prípady, ktoré treba zvážiť jeden po druhom.

1. Prípad skutočného vzťahu zastúpenia

61. Zatiaľ čo nariadenie č. 1984/83 sa formálne uplatňuje na vertikálne dohody o distribúcii a opätovnom predaji uzavreté medzi dvoma nezávislými podnikmi, Súdny dvor sa domnieval, že skupinová výnimka stanovená v článkoch 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 sa takisto môže uplatňovať vo vzťahu zastúpenia medzi dodávateľom pohonných hmôt a palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice [30].

62. Je však zrejmé, že ustanovenia tohto nariadenia sa nemôžu uplatňovať na zmluvné povinnosti obchodného zástupcu na trhu predaja tovarov tretím osobám, ak na danom trhu tento zástupca podľa zmluvných doložiek, ktoré ho zaväzujú voči jeho zastúpenému, neznáša žiadne finančné a obchodné riziko, alebo znáša len zanedbateľnú časť týchto rizík spojených s touto činnosťou, pretože v takom prípade tieto povinnosti nespadajú pod pojem „dohoda medzi podnikmi“ v zmysle článku 85 Zmluvy [31].

63. V tomto prípade, ako uviedli spoločnosti CEPSA a Tobar, sa budú ustanovenia článkov 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 uplatňovať len na doložku o výhradnom zásobovaní alebo o nekonkurovaní, ktorá zaväzuje zástupcu voči jeho zastúpenému a je sama osebe považovaná za dohodu medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy. Táto doložka musí spĺňať podmienky stanovené vyššie uvedenými ustanoveniami nariadenia, najmä podmienku podľa článku 12 ods. 1 písm. c) týkajúcu sa povolenej doby trvania dohody.

64. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd v podstate pýta [prvá otázka písm. c)], či výhradné zásobovanie na dobu nepresahujúcu desať rokov, ako je uvedené v článku 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83, musí podliehať podmienke poskytnutia značných ekonomických a finančných výhod dodávateľom palív, alebo či musia byť takéto výhody len „nie zanedbateľné“, keďže znenie článku 10 tohto nariadenia nespresňuje rozsah uvedených výhod [32].

30 — Už citovaný rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, (bod 63). Pozri tiež body 45 a 74 už citovaných návrhov generálnej advokátky Kokott.

31 — Pozri body 33 až 37 týchto návrhov.

32 — Stojí za povšimnutie, že podľa článku 12 ods. 2 nariadenia č. 1984/83, ak sa dohoda týka čerpacej stanice, ktorú dal dodávateľ predávajúcemu (prevádzkovateľovi) do prenájmu, alebo ku ktorej mu priznal *de iure* alebo *de facto* užívacie právo, povinnosti výhradného nákupu a zákazy konkurencie uvedené v hlave III nariadenia (uplatniteľného na dohody čerpacích staníc) možno predávajúcemu uložiť na celé obdobie, počas ktorého skutočne prevádzkuje čerpaciu stanicu. Táto otázka nie je predmetom výkladu požadovaného vnútroštátnym súdom, keďže tento súd okrem toho vo veci samej uviedol, že prevádzkovateľ čerpacej stanice je vlastníkom tejto stanice.

65. Odhliadnuc od španielskeho znenia tohto článku, ktoré nepoužíva vo vzťahu k predmetným výhodám žiadne kvalifikujúce označenie, je pravda, že článok 10 nariadenia č. 1984/83 je v tejto súvislosti skôr nepresný, keďže v iných jazykových zneniach tohto ustanovenia sa uvádza len to, že ekonomické a finančné výhody, poskytnuté dodávateľom odplatou za obnoviteľné výhradné zásobovanie, musia byť „osobitné“, pretože, ako naznačujú niektoré jazykové znenia tohto ustanovenia, ktoré používajú slovo „špecifické“ [33], mohol by sa vzťahovať buď na výhody poskytnuté samotnému prevádzkovateľovi čerpacej stanice, teda špecifické pre dotknutý zmluvný vzťah, alebo na nie bežné výhody, ako naznačuje jeden z významov prídavného mena „osobitný“.

66. Tieto dva významy slova „osobitný“ môžu viesť k vylúčeniu toho, že výhody uvedené v článku 10 nariadenia č. 1984/83 môžu byť jednoducho zanedbateľné. Takže ak na základe doslovnej analýzy možno tvrdiť, že výhody poskytnuté dodávateľom musia byť aspoň „nie zanedbateľné“, nemožno potvrdiť, že tieto výhody musia byť značné.

67. Napriek tomu sa mi zdá, že z účelu predmetného nariadenia vyplýva, že ekonomické a finančné výhody uvedené v článku 10 nariadenia č. 1984/83 musia mať dostatočne významný rozsah, aby mohli odôvodniť predĺženie výhradných dodávok na dobu až desať rokov.

68. Ako naznačuje odôvodnenie č. 15 nariadenia č. 1984/83, poskytnutie uvedených výhod zo strany dodávateľa vychádza z myšlienky *„výrazne* [uľahčiť] zariadenie alebo modernizáciu… čerpacích staníc, ako ich údržbu a prevádzku“ [*neoficiálny preklad*] [34]. Inými slovami, ako tvrdila Komisia, ide o uľahčenie prístupu na trh maloobchodnej distribúcie a rýchle rozšírenie distribučnej siete tým, že dodávateľovi sa uloží povinnosť znášať väčšinu nákladov a špecifických investícií súvisiacich so zmluvným vzťahom [35]. V súlade s článkom 85 ods. 3 Zmluvy, ktorého konkrétnym uplatnením je nariadenie č. 1984/83, nevyhnutnosť obmedzenia hospodárskej súťaže, ktoré predstavuje predĺžená doba trvania výlučných dodávok, možno vysvetliť len vtedy, ak by bolo vysoko nepravdepodobné, že bez ekonomických a finančných výhod poskytnutých dodávateľom by prevádzkovateľ vstúpil na trh, v prejednávanej veci v prípade obchodného zástupcu na trh služieb sprostredkovateľa povereného uvádzaním palív na trh. Inými slovami, keďže predĺžená doba trvania výlučných dodávok, ku ktorej sa zaviazal prevádzkovateľ, je určujúcim faktorom účinku uzavretia trhu [36], toto obmedzenie možno platne kompenzovať len v prípade, ak sú výhody poskytnuté dodávateľom aspoň významné [37].

33 — V nemeckom, anglickom, holandskom, fínskom a švédskom znení.

34 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

35 — V tomto zmysle pozri tiež usmernenia [body 116, 4) a 155].

36 — V tomto zmysle pozri rozsudok Neste, už citovaný, body 32 a 33.

37 — Poznamenávam, že už citovaný rozsudok Neste (bod 34) trvá na dôležitosti investícií uskutočnených dodávateľom.

69. Práve z tohto dôvodu, ako v podstate uvádzajú odôvodnenia č. 12 a 13 nariadenia č. 1984/83, je prijatie osobitných pravidiel výnimky v prospech dohôd čerpacích staníc odôvodnené v rozsahu, v akom sú pre tieto dohody všeobecne charakteristické „obzvlášť významné“ ekonomické a finančné výhody poskytnuté dodávateľom, za ktoré na základe zmluvy vzniká predávajúcemu najmä dlhodobý záväzok výhradného nákupu.

70. Spresnenie v odôvodnení č. 13 nariadenia č. 1984/83, podľa ktorého sú poskytnuté výhody obzvlášť významné, sa nachádza len v niektorých jazykových zneniach tohto textu [38], pričom iné preberajú prídavné meno, ktoré používa článok 10 tohto nariadenia [39]. Táto okolnosť sa však nezdá byť rozhodujúca na jednej strane, s ohľadom na účel opísaný vyššie, ktorý sleduje predmetná právna úprava, a na druhej strane s ohľadom na skutočnosť, že príklady investícií vypočítané v odôvodnení č. 13 nariadenia č. 1984/83 majú vo všetkých jazykových zneniach tohto textu určitý ekonomický alebo finančný význam. Tieto príklady okrem toho v podstate ilustrujú to, že dotknuté výhody sú, na jednej strane „poskytnuté“ dodávateľom, teda sú poskytnuté asymetricky, keďže tento investuje viac ako prevádzkovateľ, a na druhej strane sú poskytnuté dlhodobo bez toho, aby mohli byť náklady na investície rýchlo vrátené [40].

71. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd bude musieť vo veci samej posúdiť, či finančné a ekonomické výhody poskytnuté zo strany spoločnosti CEPSA sú také významné, že odôvodňujú zmluvný záväzok výhradných dodávok uzavretý na dobu najviac desať rokov, ku ktorému sa zaviazala spoločnosť Tobar.

72. V tejto súvislosti okrem toho, že neprislúcha Súdnemu dvoru posúdiť skutkový stav sporu vo veci samej, je ťažké odpovedať na vedľajšiu otázku vnútroštátneho súdu o tom, či obzvlášť významné investície boli poskytnuté spoločnosťou CEPSA v rámci spornej zmluvy bez dostatočných informácií, najmä pokiaľ ide o celkovú výšku investícií uskutočnených dodávateľom, ich asymetrickú povahu a dobu ich odpisovania.

73. Ak by mal vo svetle predchádzajúcich úvah vnútroštátny súd dospieť k záveru, že výhody poskytnuté spoločnosťou CEPSA môžu odôvodniť zakotvenie doložky o výhradnom zásobovaní na dobu najviac desať rokov, domnievam sa, že by musel vo svojom skúmaní takisto prihliadať na dodatočnú skutočnosť, súvisiacu so zmenou právnej úpravy Spoločenstva.

38 — Tak je to v zneniach v španielskom, francúzskom a portugalskom jazyku. Znenie v talianskom jazyku používa slovo „cospicui“, ktoré naznačuje prinajmenšom významnú, dokonca značnú, povahu predmetných výhod, čo umožňuje pripojiť toto znenie, k tým zneniam, ktoré práve uvádzam.

39 — Pozri nemecké, anglické, holandské, fínske a švédske znenie.

40 — V tomto zmysle pozri tiež usmernenia, bod 116, 4).

74. Keďže doložka o výhradnom zásobovaní bola vo veci samej uzavretá vo februári 1996 na (počiatočnú) dobu desať rokov (teda až do februára 2006), je potrebné pripomenúť, že nariadenie č. 1984/83 bolo zrušené nariadením č. 2790/1999 s účinnosťou od 1. júna 2000. Podľa článku 12 ods. 1 tohto posledného uvedeného nariadenia transpozičná lehota, ktorá uplynula 31. decembra 2001, však bola stanovená pre dohody, ktoré už boli účinné 31. mája 2000 a spĺňali podmienky výnimky podľa nariadenia č. 1984/83, ale nie podľa nariadenia č. 2790/1999. V dôsledku toho od 1. januára 2002 dohody uzavreté pred 31. májom 2000, ktoré spĺňali kritériá nariadenia č. 1984/83, museli na to, aby sa na ne mohla uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 2790/1999, spĺňať podmienky stanovené týmto posledným uvedeným nariadením.

75. Naproti tomu, ak by tieto dohody nespĺňali podmienky skupinovej výnimky stanovené nariadením č. 1984/83, tieto dohody by na to, aby sa na ne mohla uplatňovať skupinová výnimka podľa nariadenia č. 2790/1999, museli od 1. júna 2000 spĺňať podmienky stanovené týmto nariadením.

76. Nezávisle od dátumu, od ktorého môžu byť dohody podľa nariadenia č. 2790/1999 povolené, toto nariadenie najmä stanovuje, že skupinová výnimka sa neuplatní podľa jeho článku 5 na žiaden priamy alebo nepriamy záväzok nekonkurovania uzavretý na dobu neurčitú alebo dobu dlhšiu ako päť rokov (záväzok nekonkurovania, ktorý je mlčky obnoviteľný po období piatich rokov, sa považuje za uzavretý na dobu neurčitú) a podľa jeho článku 3, ak podiel dodávateľa na trhu presiahne 30 % relevantného trhu, na ktorom predáva zmluvné tovary alebo služby.

77. Hoci by problémy spojené s dobou trvania doložky o výhradnom zastúpení nevznikli, ak by bol vo veci samej podiel spoločnosti CEPSA na trhu vyšší ako 30 %, pretože by okamžite mohol vylúčiť uplatňovanie systému skupinovej výnimky stanovenej nariadením č. 2790/1999, bez informácií zo strany vnútroštátneho súdu je potrebné v tomto ohľade vychádzať z predpokladu, ktorý je v prejednávanej veci pravdepodobný, že CEPSA nemá takýto rozsiahly podiel na trhu [41].

78. Pokiaľ ide v konaní vo veci samej o dobu trvania doložky o výhradnom zastúpení, ak sa na ňu nemôže uplatňovať skupinová výnimka podľa nariadenia č. 1984/83, môže byť podľa nariadenia č. 2790/1999 povolená len od 1. júna 2005, v súlade s článkom 5 tohto posledného uvedeného nariadenia, okrem prípadu, že by sa zmluva, ako sa uvádza v bode 80 týchto návrhov, považovala za uzavretú na dobu neurčitú a v takomto prípade by sa na ňu nemohol uplatňovať režim skupinovej výnimky stanovený nariadením č. 2790/1999.

41 — Je potrebné uviesť, že Komisia vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že podiel spoločnosti CEPSA na trhu je nižší ako prah uvedený v článku 3 nariadenia č. 2790/1999. Úlohou vnútroštátneho súdu je preskúmať toto tvrdenie a *in fine* určiť podiel spoločnosti CEPSA na trhu.

79. Ak by sa, naproti tomu, na doložku vzťahovala skupinová výnimka podľa nariadenia č. 1984/83 bez toho, aby boli podmienky podľa nariadenia č. 2790/1999 splnené, pričom podmienky stanovené týmto posledným uvedeným nariadením by sa tak uplatňovali najneskôr od 1. januára 2002, na túto doložku by sa mohol uplatňovať režim výnimky stanovený nariadením č. 2790/1999 až do uplynutia počiatočnej zmluvy okrem prípadu, že by sa zmluva podľa článku 5 tohto nariadenia považovala za uzavretú na dobu neurčitú.

80. V tejto súvislosti so záujmom podotýkam, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že počiatočná zmluva uzavretá na obdobie desať rokov je obnoviteľná na ďalšie obdobia piatich rokov na základe výslovnej písomnej dohody oznámenej najmenej šesť mesiacov vopred. Aj keď vnútroštátnemu súdu skutočne prislúcha určiť rozsah tohto ustanovenia v súlade s príslušným vnútroštátnym právom, použitie predchádzajúceho oznámenia sa zdá byť skôr zvláštne, najmä z dôvodu, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a z diskusií pred Súdnym dvorom jasne nevyplýva, či sa toto oznámenie týka zámeru neobnoviť (čo nevyhnutne znamená, že pri neoznámení dohody je zmluva povinne obnoviteľná, a teda ju možno mlčky predĺžiť) alebo obnoviť zmluvu (čo znamená, že ak sa dohoda riadne oznámi, druhá strana nemôže odmietnuť obnovenie zmluvy). V každom prípade, ak by na základe skúmania uvedenej doložky mal vnútroštátny súd dospieť k záveru, že ide o formu obnovenia mlčky, doložka o výhradnom zásobovaní by nemohla byť pokrytá ani skupinovou výnimkou stanovenou nariadením č. 1984/83, ani takouto výnimkou podľa nariadenia č. 2790/1999, pretože sa musí považovať za uzavretú na dobu neurčitú v zmysle článku 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83 [42] a článku 5 nariadenia č. 2790/1999 [43].

81. S ohľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem odpovedať na prvú otázku písm. b) a c) predloženú vnútroštátnym súdom v tom zmysle, že v prípade skutočnej zmluvy o zastúpení uzavretej medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice sa na doložku o výhradnom nákupe bude uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83, pokiaľ uvedená doložka spĺňa podmienky stanovené týmto nariadením, najmä podmienku týkajúcu sa doby trvania tejto doložky. V tomto kontexte je doba trvania doložky najviac desať rokov podľa článku 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83 odôvodnená, ak sú finančné a obchodné výhody poskytnuté dodávateľom natoľko významné, že bez nich je vysoko nepravdepodobné, že by prevádzkovateľ mohol vstúpiť na trh služieb sprostredkovateľa povereného uvádzaním palív na trh. Vnútroštátnemu súdu prislúcha posúdiť, že či je to tak v konaní vo veci samej, najmä s ohľadom na skutočné trvanie doložky o výhradnom nákupe dojednanej zmluvnými stranami v spornej zmluve, na výšku investícií uskutočnených dodávateľom a prevádzkovateľom, ako aj na ich odpisovanie.

42 — Pozri analogicky, pokiaľ ide o výklad článku 3 písm. d) nariadenia č. 1984/83, rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júna 1995, Langnese-Iglo/Komisia, T-7/93, Zb. s. II-1533, bod 138.

43 — Ak by vo veci samej vnútroštátny súd podľa vnútroštátneho práva dospel k záveru, že doložka o výhradnom nákupe bola uzavretá na dobu presahujúcu desať rokov, skúmanie rozsahu ekonomických a finančných výhod poskytnutých zo strany spoločnosti CEPSA by sa nakoniec mohlo ukázať ako neužitočné.

2. Prípad zmluvného vzťahu medzi dvoma nezávislými podnikmi (zmluva o distribúcii)

82. V prípade zmluvného vzťahu typu „zmluvy o distribúcii medzi dvoma ekonomicky nezávislými podnikmi“, na ktorú sa v zásade môže uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83, sa mi zdá, že tak ako uviedla Komisia, uplatniteľnosť tohto nariadenia, najmä podmienky týkajúcej sa trvania dohody, závisí od zlučiteľnosti doložky týkajúcej sa povinnosti prevádzkovateľa čerpacej stanice predávať pohonné hmoty za cenu stanovenú dodávateľom s článkom 85 Zmluvy.

83. V tomto prípade totiž doložka týkajúca sa stanovenia maloobchodnej ceny palív dodávateľom predstavuje obmedzenie hospodárskej súťaže, ktoré spadá do pôsobnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy a ktoré sa nenachádza medzi povinnosťami, ktoré môžu byť, okrem doložky o výhradnom zásobovaní stanovenej článkom 10 nariadenia č. 1984/83, uložené prevádzkovateľovi podľa článku 11 tohto nariadenia, takže dohoda, ktorá ukladá tomuto poslednému uvedenému povinnosť rešpektovať maloobchodnú cenu stanovenú dodávateľom, nie je pokrytá článkami 10 až 13 uvedeného nariadenia [44]. Z toho vyplýva, že v takom prípade nie je potrebné rozhodnúť o prípustnej dobe trvania dohody o výhradnom nákupe podľa nariadenia č. 1984/83.

84. Svojou druhou otázkou písm. c) *in fine* zrejme vnútroštátny súd navyše uvažuje o možnosti, podľa ktorej by dohoda, napriek skutočnosti, že sa na ňu nebude vzťahovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83, s ohľadom na povinnosť prevádzkovateľa rešpektovať maloobchodnú cenu stanovenú dodávateľom, mohla opäť nadobudnúť „platnosť“ z dôvodu okolnosti, že dodávateľ dal prevádzkovateľovi v novembri 2001 povolenie znížiť predajnú cenu bez toho, aby to ovplyvnilo jeho príjmy.

85. V tejto súvislosti je potrebné najskôr pripomenúť, že Súdnemu dvoru neprislúcha určiť rozsah rozhodnutia dodávateľa, ktoré sa vzťahuje na zmluvnú doložku týkajúcu sa stanovenia konečnej predajnej ceny palív dodávateľom. Táto otázka nepatrí do právomoci Súdneho dvora v rámci prejudiciálneho konania a zdá sa mi, podobne ako uviedla Komisia vo svojich písomných pripomienkach, že je otázkou vnútroštátneho práva.

86. Za predpokladu, že takéto rozhodnutie na strane dodávateľa palív sa bude považovať za „jednostrannú zmenu“ zmluvnej doložky týkajúcej sa ceny [45] a takáto zmena je v španielskom práve prípustná, je potrebné určiť na jednej strane, či táto zmena má skutočne za následok zrušenie obmedzenia hospodárskej súťaže, spočívajúceho v stanovení maloobchodnej ceny palív dodávateľom, a na druhej strane, či má v prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku uvedená

44 — Rozsudok Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, už citovaný, bod 64 a bod 2 výroku.

45 — Je potrebné poznamenať, že účastníci konania vo veci samej si v otázke kvalifikácie povolenia udeleného spoločnosťou CEPSA odporujú.

zmena retroaktívny alebo len bezprostredný účinok.

87. Aj za predpokladu, že by jednostranné zosúladenie doložky ukladajúcej distribútorovi povinnosť predávať výrobok, ktorého cena je stanovená dodávateľom, s článkom 85 Zmluvy, mohlo spôsobiť, že by sa takáto doložka stala retroaktívne platnou, o čo pochybujem [46], tento dôsledok by nespôsobil nadbytočnosť skúmania zlučiteľnosti doložky o výhradnom zásobovaní s článkom 85 Zmluvy, najmä pokiaľ ide o dobu trvania tejto doložky. Nezávisle od skutočnosti, či je zmluvný vzťah dotknutý vo veci samej skutočným vzťahom zastúpenia alebo nie, by totiž zlučiteľnosť doložky o výhradnom zásobovaní s článkom 85 Zmluvy vznikla v každom prípade a to za podmienok prinajmenšom podobných podmienkam uvedeným v bodoch 65 až 80 týchto návrhov bez toho, aby v dôsledku toho jednostranná zmena dodatočného obmedzenia týkajúceho sa stanovenia konečnej predajnej ceny dodávateľom mohla *ipso facto* spôsobiť platnosť počiatočnej zmluvy.

88. V takom prípade, ak by sa doba trvania doložky o výhradnom zásobovaní, najviac v období desať rokov, musela považovať za odôvodnenú v konaní vo veci samej, vnútroštátny súd by musel vo svetle skutkových a právnych okolností sporu vo veci samej odpovedať na otázky vyjadrené v bode 86 týchto návrhov.

89. Domnievam sa, že v tejto súvislosti je užitočné uviesť niekoľko vecných poznámok.

90. Pokiaľ ide o otázku, či údajná jednostranná zmena zmluvnej doložky týkajúcej sa ceny spoločnosťou CEPSA vedie k uvedeniu tejto doložky do súladu s článkom 85 Zmluvy, zdá sa, že obsah rozhodnutia spoločnosti CEPSA z novembra 2001, tak ako ho vysvetlil vnútroštátny súd, poskytuje prevádzkovateľovi väčšiu slobodu, pretože tento už nie je povinný uplatňovať predajnú cenu stanovenú dodávateľom, a môže tak poskytovať svojim zákazníkom zľavy, a tým podporovať súťaž medzi ochrannými známkami distribútorov.

91. Nemení to však nič na skutočnosti, že v rozpore s tým, čo uviedla CEPSA, sa na maximálnu predajnú cenu alebo cenu odporúčanú dodávateľom svojmu distribútorovi, pokiaľ ide o prípad dotknutý v konaní vo veci samej na základe predmetného rozhodnutia spoločnosti CEPSA, výnimka zo zákazu stanoveného v článku 85 ods. 1 Zmluvy automaticky neuplatňuje. Zo znenia článku 4 písm. a) nariadenia č. 2790/1999 totiž vyplýva, že skupinová výnimka uplatniteľná na vertikálne dohody, ktoré upravuje, sa síce môže uplatňovať na situáciu, keď dodávateľ ukladá maximálnu predajnú cenu alebo odporúča predajnú cenu, „za predpokladu, že [tieto ceny] nepredstavujú pevnú alebo minimálnu cenu ako výsledok

46 — Vzhľadom na zásadu uvedenú v článku 85 ods. 2 Zmluvy, podľa ktorého sú dohody zakázané článkom 85 Zmluvy absolútne neplatné. Pozri k tejto otázke body 94 až 98 týchto návrhov.

tlaku alebo podnetov ponúkaných ktoroukoľvek zo strán“. Takže takáto podmienka sa nezdá byť splnená, ak napriek uvedeniu maximálnej alebo odporúčanej ceny je marža distribútora stanovená dodávateľom [47] tak, že distribútor prakticky nemôže poskytovať svojim zákazníkom zľavy s pomocou tejto marže, a navyše, ak distribútor musí zároveň zaistiť dodávateľovi stále príjmy. V takomto prípade bude fixná alebo minimálna predajná cena distribútorovi v skutočnosti nepriamo uložená. Okrem toho nemožno vylúčiť, že by maximálna cena alebo cena odporúčaná dodávateľom mohla, s ohľadom na jeho podstavenie na trhu a prostriedky podnecovania a sankcionovania, ktorými tento dodávateľ disponuje, ak nie je táto cena dodržaná, donútiť prevádzkovateľov, aby uplatňovali túto cenu jednotne, takže by bolo ťažké, ak nie nemožné, sa od nej v praxi odchýliť [48].

92. V prípade, že by vnútroštátny súd potvrdil, že zmluvný vzťah dotknutý vo veci samej musí byť kvalifikovaný ako vzťah distribúcie medzi dvomi nezávislými podnikmi, prislúchalo by mu preskúmať všetky okolnosti konania vo veci samej s cieľom určiť, či na základe rozhodnutia spoločnosti CEPSA z novembra 2001 tento podnik ukladá spoločnosti Tobar, prinajmenšom nepriamym spôsobom, povinnosť dodržiavať fixnú alebo maximálnu predajnú cenu.

93. Ak by to tak bolo – a teraz sa dostávam k druhej otázke uvedenej v bode 86 týchto návrhov –na doložku o cene v znení zmien, ako aj na dohodu v celom rozsahu sa nemôže uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 2790/1999. V prípade neexistencie individuálnej výnimky alebo iných dôvodov umožňujúcich uplatňovanie podmienok výnimky na základe článku 85 ods. 3 Zmluvy [49], ktoré nie sú v tejto veci relevantné [50], bude teda táto dohoda v súlade s článkom 85 ods. 2 Zmluvy neplatná.

94. Naopak, ak jednostranná zmena zahŕňa uvedenie zmluvnej doložky týkajúcej sa ceny do súladu s článkom 85 Zmluvy a ak sa vnútroštátny súd tiež domnieva, že sa na dobu trvania výhradného zásobovania vzťahuje výnimka stanovená nariadením č. 2790/1999, podľa môjho názoru nemôže spôsobiť retroaktívnu platnosť dohody s ohľadom na skupinovú výnimku stanovenú nariadením č. 1984/83. Opačný výklad by totiž viedol k porušeniu kogentnej povahy absolútnej neplatnosti stanovenej v článku 85 ods. 2 Zmluvy týkajúcej sa každej dohody zakázanej článkom 85 Zmluvy [51]. Ako som však už uviedol v bode 83 týchto návrhov, stanovenie maloobchodnej ceny palív dodávateľom neumožňuje, aby sa na dohodu o výhradnom nákupe uzavretú medzi dodávateľom

47 — Pozri v tomto zmysle usmernenia (bod 47). Je potrebné pripomenúť, že Tobar vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že CEPSA stanovila obchodnú maržu prevádzkovateľov čerpacích staníc.

48 — Pozri v tomto zmysle usmernenia, body 47 a 227.

49 — Zmluvné strany takejto dohody majú totiž možnosť (v prejednávanej veci teoretickú) požiadať Komisiu o individuálne rozhodnutie o neuplatniteľnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy alebo sa dovolávať toho, že podmienky ďalšieho nariadenia o výnimke pre iné kategórie dohôd sú splnené, alebo ďalej preukázať, že dohoda nie je nezlučiteľná s článkom 85 ods. 1 Zmluvy z iných dôvodov. V tejto súvislosti pozri rozsudky z 18. decembra 1986, VAG France, 10/86, Zb. s. 4071, body 12 a 13, ako aj Delimitis, už citovaný, bod 41.

50 — Prípady uvedené v predchádzajúcej poznámke pod čiarou neboli uvedené vnútroštátnym súdom ani sa ich nedovolávali účastníci konania vo veci samej.

51 — V tejto súvislosti pozri rozsudok z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, Zb. s. I-6619, bod 57 a citovaná judikatúra.

a prevádzkovateľom uplatňovali príslušné ustanovenia nariadenia č. 1984/83 tak, že okrem iných dôvodov umožňujúcich uplatňovanie podmienok výnimky na základe článku 85 ods. 3 Zmluvy by sa táto dohoda musela považovať za neplatnú a nemohla by sa odrazu stať „platnou“, pretože došlo k prípadnej jednostrannej zmene doložky, ktorá upravuje stanovenie tejto ceny.

95. Vo svetle týchto úvah navrhujem odpovedať na druhú otázku písm. b) a c) v tom zmysle, že na ustanovenia dohody o distribúcii uzavretej medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice, ktorou sa tento posledný uvedený zaväzuje nakupovať výhradne palivá, ktoré sú predmetom uvedenej zmluvy, sa môže uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83. Články 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 sa majú vykladať v tom zmysle, že takáto zmluva nie je pokrytá týmto nariadením v rozsahu, v akom stanovuje pre uvedeného prevádzkovateľa povinnosť rešpektovať maloobchodnú cenu stanovenú dodávateľom. Uvedenie doložky týkajúcej sa stanovenia maloobchodnej ceny dodávateľom do súladu s článkom 85 Zmluvy nemá za následok retroaktívne zrušenie neplatnosti ustanovení zmluvy, ktoré boli v rozpore s uvedeným článkom pred dátumom tohto uvedenia do súladu. Toto uvedenie do súladu takúto zmluvu neoslobodzuje, na účely uplatňovania skupinovej výnimky stanovenej ustanoveniami nariadenia č. 1984/83 alebo následne nariadenia č. 2790/1999, od povinnosti rešpektovať podmienky stanovené uvedenými nariadeniami, najmä od podmienky týkajúcej sa prípustnej doby trvania výhradného zásobovania.

C — O dôsledkoch prípadnej neplatnosti zmluvy [prvá otázka písm. d)]

96. V prípade skutočného vzťahu obchodného zastúpenia a v prípade, že sa na doložku o výhradnom zásobovaní nebude vzťahovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83 sa vnútroštátny súd pýta, či absolútna neplatnosť stanovená v článku 85 ods. 2 Zmluvy zasahuje výlučne túto doložku alebo zmluvu ako celok.

97. Na úvod je potrebné pripomenúť, že neplatnosti stanovenej v článku 85 ods. 2 Zmluvy sa môže dovolávať každý a súd je povinný túto neplatnosť zohľadniť, akonáhle dôjde k splneniu podmienok na uplatnenie článku 85 ods. 1 Zmluvy a dotknutá dohoda neodôvodňuje poskytnutie výnimky na základe článku 85 ods. 3 Zmluvy. Keďže v prípade neplatnosti upravenej článkom 85 ods. 2 Zmluvy ide o absolútnu neplatnosť, dohoda, ktorá je na základe tohto ustanovenia neplatná, je neúčinná vo vzťahoch medzi jej účastníkmi a nemožno ju uplatniť voči tretím osobám. Okrem toho táto neplatnosť môže ovplyvniť všetky minulé aj budúce účinky dotknutej dohody alebo rozhodnutia [52].

52 — Tamže.

98. Absolútna neplatnosť uvedená v článku 85 ods. 2 Zmluvy *automaticky* nezasahuje dotknutú dohodu ako celok. Táto neplatnosť sa totiž vzťahuje na všetky časti dohody dotknutej zákazom vyjadreným v článku 85 ods. 1 Zmluvy alebo na dohodu v celom rozsahu len vtedy, ak tieto časti nie sú oddeliteľné od samotnej dohody [53].

99. Ak sú zmluvné doložky nezlučiteľné s článkom 85 ods. 1 Zmluvy oddeliteľné od samotnej dohody, dôsledky neplatnosti týchto doložiek pre ďalšie časti dohody alebo pre ďalšie povinnosti, ktoré z nej vyplývajú, nespadajú do pôsobnosti práva Spoločenstva, ale musia sa posudzovať s ohľadom na vnútroštátne právo [54]. Vnútroštátnemu súdu preto prislúcha podľa vnútroštátneho práva posúdiť rozsah a dôsledky prípadného zákazu niektorých doložiek podľa článku 85 Zmluvy pre všetky zmluvné vzťahy dotknuté v konaní vo veci samej [55].

100. Navrhujem teda odpovedať na prvú otázku písm. d) v tom zmysle, že absolútna neplatnosť uvedená v článku 85 ods. 2 Zmluvy zasahuje doložky dohody, ktoré porušujú zákaz uvedený v článku 85 ods. 1 Zmluvy bez toho, aby bola uplatniteľná výnimka podľa článku 85 ods. 3 Zmluvy, iba ak nie sú zakázané časti oddeliteľné od uvedenej dohody, v takomto prípade bude neplatnosť zasahovať dohodu ako celok. V prípade, že sú zakázané časti oddeliteľné od ďalších častí dohody, právo Spoločenstva neupravuje dôsledky neplatnosti zakázaných doložiek na ďalšie časti uvedenej dohody.

53 — Rozsudky z 30. júna 1966, LTM, 56/65, Zb. s. 337, a Delimitis, už citovaný, bod 40.

54 — Pozri najmä rozsudky VAG France, už citovaný, bod 14; z 30. apríla 1998, Cabour, C-230/96, Zb. s. I-2055, bod 51, ako aj z 30. novembra 2006, Brünsteiner a Hilgert, C-376/05 a C-377/05, Zb. s. I-11383, bod 48.

55 — Tamže.

VI — Návrh

101. S ohľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré predložil Audiencia Provincial de Madrid, takto:

1. Pokiaľ ide o trh predaja tovarov tretím osobám, zmluvné doložky o obchodnom zastúpení, vrátane doložky týkajúcej sa stanovenia maloobchodnej ceny, ktorá

zaväzuje dodávateľa palív a prevádzkovateľa čerpacej stanice, podľa ktorých tento posledný menovaný preberá len zanedbateľnú časť finančných a obchodných rizík spojených s predajom uvedených tovarov, nepredstavujú dohody medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy ES (teraz článok 81 ods. 1 ES), aj keď táto zmluva obsahuje aj doložku o nekonkurovaní alebo o výhradnom zásobovaní, ktorými sa prevádzkovateľ zaväzuje zásobovať výlučne u dodávateľa.

Dohodu medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy predstavuje doložka o nekonkurovaní alebo výhradnom zásobovaní v takej zmluve, ktorou sa prevádzkovateľ zaväzuje zásobovať výlučne u dodávateľa a ktorá sa týka trhu so sprostredkovateľskými službami.

Obdobne predstavuje dohodu medzi podnikmi v zmysle článku 85 ods. 1 Zmluvy zmluva o distribúcii uzavretá medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice, ak tento prevádzkovateľ v nezanedbateľnom pomere preberá jedno alebo viaceré finančné a obchodné riziká spojené s predajom uvedených palív tretím osobám.

Na účely určenia uplatniteľnosti článku 85 ods. 1 Zmluvy vo veci samej je úlohou vnútroštátneho súdu vzhľadom na sporné zmluvné doložky posúdiť skutočné rozdelenie finančných a obchodných rizík medzi prevádzkovateľom čerpacej stanice a dodávateľom s prihliadnutím na riziká spojené s predajom tovarov a so špecifickými investíciami na trhu. V tomto kontexte a s výhradou, že podmienky uplatňovania článku 85 ods. 1 Zmluvy sú splnené, povinnosť uložená prevádzkovateľovi predávať palivá za cenu stanovenú dodávateľom sa zdá byť nezlučiteľná s článkom 85 ods. 1 písm. a) Zmluvy.

2. V prípade skutočnej zmluvy o obchodnom zastúpení uzavretej medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice, sa na doložku, ktorou sa tento posledný uvedený zaväzuje zásobovať výlučne u dodávateľa, bude uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením Komisie (EHS) č. 1984/83 z 22. júna 1983 o uplatňovaní článku 85 ods. 3 Zmluvy na kategórie dohôd o výhradnom nákupe [*neoficiálny preklad*], pokiaľ spĺňa podmienky stanovené týmto nariadením, najmä podmienku týkajúcu sa prípustnej doby trvania tejto doložky.

V tomto kontexte je doba trvania doložky najviac desať rokov uvedená v článku 12 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1984/83 odôvodnená, ak sú finančné a obchodné výhody poskytnuté zo strany dodávateľa natoľko významné, že bez týchto výhod je vysoko nepravdepodobné, že by prevádzkovateľ mohol vstúpiť na trh služieb sprostredkovateľa povereného uvádzaním palív na trh. Vnútroštátnemu súdu prislúcha posúdiť, či je to tak v konaní vo veci samej, najmä s ohľadom na skutočné trvanie doložky o výhradnom nákupe dojednanej zmluvnými stranami v spornej zmluve, na výšku investícií uskutočnených dodávateľom a prevádzkovateľom, ako aj na ich odpisovanie.

3. Na ustanovenia dohody o distribúcii uzavretej medzi dodávateľom palív a prevádzkovateľom čerpacej stanice, ktorou sa tento posledný uvedený zaväzuje zásobovať sa výlučne u dodávateľa, sa môže uplatňovať skupinová výnimka stanovená nariadením č. 1984/83. Články 10 až 13 nariadenia č. 1984/83 sa majú vykladať v tom zmysle, že takáto zmluva nie je pokrytá týmto nariadením v rozsahu, v akom stanovuje pre uvedeného prevádzkovateľa povinnosť rešpektovať maloobchodnú cenu stanovenú dodávateľom. Uvedenie doložky týkajúcej sa stanovenia maloobchodnej ceny dodávateľom do súladu s článkom 85 Zmluvy nemá za následok retroaktívne zrušenie neplatnosti ustanovení zmluvy, ktoré boli v rozpore s týmto článkom pred dátumom tohto uvedenia do súladu. Toto uvedenie do súladu takúto zmluvu neoslobodzuje, na účely uplatňovania

skupinovej výnimky stanovenej ustanoveniami nariadenia č. 1984/83 alebo neskôr ustanoveniami nariadenia Komisie (ES) č. 2790/1999 z 22. decembra 1999 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov, od povinnosti rešpektovať podmienky stanovené uvedenými nariadeniami, najmä od podmienky týkajúcej sa prípustnej doby trvania výhradného zásobovania.

4. Dôsledky absolútnej neplatnosti uvedenej v článku 85 ods. 2 Zmluvy zasahujú doložky dohody, ktoré porušujú zákaz uvedený v článku 85 ods. 1 Zmluvy bez toho, aby bola uplatniteľná výnimka podľa článku 85 ods. 3 Zmluvy okrem prípadu, ak nie sú zakázané časti oddeliteľné od uvedenej dohody, v takomto prípade bude neplatnosť zasahovať dohodu ako celok. V prípade, že sú zakázané časti oddeliteľné od ďalších častí dohody, právo Spoločenstva neupravuje dôsledky neplatnosti zakázaných doložiek na ďalšie časti uvedenej dohody.